

2014'de Küresel Enerji Denklemi Nasıl Değişti !

Dursun YILDIZ(*)

Ediz EKİNCİ (**)

(*)Hidropolitik Akademi Bşk. Su ve Enerji Politikaları Uzmanı

(**) Hidropolitik Akademi Bölüm Bşk. Bölgesel Güvenlik Uzmanı

5 Ocak 2015

21. Yüzyılda uluslararası ilişkiler ve devletlerin dış politika stratejileri açısından ana belirleyici unsurlardan birisi de enerji kaynaklarıdır. Enerjiye bağımlılık, ülkelerin dış güvenlik yaklaşımlarının şekillendiricilerinden biridir. Bu bağlamda ülkelerin uluslararası hamle ve aksiyonlarını; enerjiye sahip olma, enerji lojistiğinin güvenliğini sağlama ve dünya enerji kaynakları üzerinde denetim kurma dürtüsü ile belirledikleri söylenebilir.

Soğuk savaş döneminde iki kutuplu olan küresel denge bugün çok kutuplu hale gelmiştir(1). Bu çok kutuplu sistem de jeopolitik ve jeostratejik ağırlık merkezi kısmen Atlantik bölgesinden Pasifik bölgesine doğru geçiş göstermektedir.

Jeopolitik ağırlık merkezindeki değişimlerle tarihin her döneminde büyük bir çekim merkezi olmuş Avrasya, sahip olduğu enerji kaynakları ve enerji taşıma güzergâhlarıyla küresel jeopolitikte stratejik bir noktaya gelmiş durumdadır(2).

Jeopolitik açıdan bugün birçok ülke enerji kaynaklarını uygun pazarlara ulaştırmak için Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacın ilerde daha da artacağı görülmektedir. Türkiye artık doğal gazda son kullanıcı olmaktan çıkıp, şimdiye kadar gazını kullandığımız ülkelerin dağıtıcısı durumuna geçip, Anadolu coğrafyasının kendisine sunduğu avantajı en iyi şekilde değerlendirmek zorundadır.

Yeni Enerji Jeopolitiği'nin Ayak Sesleri..

Enerji jeopolitiği, sadece enerji kaynaklarının bulunduğu alanları değil, enerji ile ilgili arz-talep ilişkisinin çevrelediği tüm coğrafi unsurları kapsamaktadır. Bu nedenle enerji jeopolitiği, küresel jeopolitiğin tüm gelişmelerini de içermektedir (3).

Son 20 yıldaki yeni jeopolitik yapı eskiye göre daha dinamik hale gelmiş ve bunun sonucunda da jeopolitik değişimler daha da hızlanmıştır. **Jeopolitik değişimlerin en fazla yaşandığı alan enerji jeopolitiğidir.** Bunun en önemli sebebi enerji kaynaklarının rezerv durumuyla ilgili gelişmeler, enerji oyunundaki büyük **oyuncuların enerji taleplerindeki hızlı değişimler** ve **yeni enerji teknolojileridir**(1).

Özellikle Çin ve Hindistan gibi ülkelerin enerji taleplerindeki değişimler ve ABD 'nin geliştirdiği yeni enerji teknolojisi enerji denkleminin yeniden yazılmasına ve enerji jeopolitiğinin yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Yeni rezervler devreye girdikçe söz konusu rezervlerin devreye girdikleri bölgelere göre enerji jeopolitiği de güncellenmektedir. Buna en güncel örnek Doğu Akdeniz'dir.

Enerji jeopolitiğinde temel olarak kaynak coğrafyasındaki ülkeler talebi, talep coğrafyasındaki ülkeler de kaynağı çeşitlendirmeyi hedeflemektedirler.

21. yüzyılın başından itibaren yeni enerji jeopolitiğini yaratacak olan teknolojik ilerleme sonuçlarını vermeye başladı. ABD'de şeyl petrolü (Tight oil) ve şeyl gazı üretimindeki artış o dönemde çok fazla dikkat çekmedi. Analistler şeyl petrolü ve şeyl gazı üretimindeki bir noktayı atlamışlardı. O da" bu üretime başlandığı zaman kar edebilmenin koşulu uzun süre üretimi arttırarak sürdürmekti.

ABD'de bu gelişmeler olurken 2000 li yılların başında hareketlenen ham petrolün varil fiyatı 10 yıl içinde 25\$'dan 100 \$'a çıktı. Daha sonra 100 \$ +- %10 bandına oturması petrol ihraç eden ülkeleri memnun etti.

Bu dönemde OPEC ülkeleri bütçelerini hazırlarken 70-140 \$ arasında değişen varil fiyatları kullanmaya başladılar.

20'nci Yüzyılın başından itibaren günde 65 milyon varil olan üretim tedrici olarak artmaya başladı. 2005-2010 arasında yıllık ortalama olarak günde yaklaşık 75 milyon varil petrol üretildi. Bu üretim daha sonraki 5 sene içinde tedrici olarak artarak 2015 yılının başında günlük 92 milyon varile kadar çıktı.

Bu arada EIA Uluslararası enerji ajansı dünyanın petrol talebinin 2014 de sadece günlük 700000 varil artacağı tahminini açıklaması da bir işe yaramadı. 2014 yılındaki ortalama günlük üretim bu tahminin iki katından da fazla oldu. Bu dönemde Libya yeniden başladığı üretimi 200 000 varilden 900 000 varile çıkardı. Suudi Arabistan, Irak ve Nijerya da petrol üretimini arttırıp OPEC'in üretimi son 2 yılın en üst seviyesine çıkınca ve ABD 'nin kaya petrolü ve gazı tam gaz üretimi sürdürünce arz patladı. Çünkü petrolün en büyük ve hareketli enerji pazarı olan Asya Pasifikte de ekonominin çarkları yavaşlamaya başlamıştı. AB'nin azalan enerji ihtiyacı hem petrol talebinin hem de petrol pazarının yeniden ele alınması gerekli kıldı. Petrol üreticisi ülkeler içinde en ucuz petrolü üreten ve günlük üretimin yaklaşık üçte birini sağlayan(30 milyon varil) OPEC'te hareketlenme başladı. OPEC böyle durumlarda fiyatların yükselmesi yönünde üretimi ayarlar ve üye ülkeleri rahatlatabilirdi. Ancak burada rahatlayacak ülkeler arasında Rusya da olacaktı.

Batı, Rusya'nın son dönemdeki hızlı dış politikası ile kazandığı prestiji ve gazpolitik gelirlerini azaltma kararı vermişti. Ambargo ile sıkışan Rusya'yı dize getirmek için petrol fiyatlarının düşük kalması gerekiyordu.

Suudi Arabistan'ın Çok Taraflı Planı

OPEC içerisinde üretim ve fiyat belirlemedeki liderlik rolünü uzun zamandır sürdüren Suudi Arabistan ABD'nin şeyl devrimi ile artan üretimini ve yeni pazar arayışlarını da dikkate alarak çok taraflı etkisi olacak bir "Yeni Enerji Denklemi" için hazırlığa başladı.

Önce Suudi Arabistan Enerji bakanından " ABD'nin Şeyl devrimi bizim ekonomimiz için ciddi bir tehdit oluşturuyor " açıklaması geldi. Bu arada ABD'nin petrol üretimini günde 8, 5 milyon varile çıkartması, ABD'nin OPEC ülkelerinden yaptığı günlük 1, 2 milyon varil ithalatını da riske sokmuştu. Zaten ABD Angola ve Nijerya'dan ithal ettiği hafif petrolü son 5 yıldır azaltmaya başlamıştı. Bu ülkeler de petrol gelirlerinde azalma ile karşı karşıya kalmıştı.

ABD teknoloji geliştirmenin kendisine sağladığı avantajı kullanarak enerji denklemini değiştiriyordu. ABD'li Exxon Mobil'in Başkanı" ABD enerji tarihinde bir transformasyon momentini yakaladı" açıklamasını yaptı. 21nci Yüzyıl Enerji'de ABD yüzyılı olacak gibi görünüyordu. Çünkü şeyl petrolü ve şeyl gazı üretimi, teknik olarak sürekli kuyu açılmasını ve üretimin devamını zorunlu kılıyordu. ABD sanayisi elektrik enerjisini AB'den üç kat daha ucuz kullanmaya başlamıştı.

OPEC'in ABD'de pazar payı azalmaya başlamıştı. Bunun dışında ABD'nin gözünü dünyanın en hareketli enerji pazarı olan Asya Pasifik'e dikmesi petrol üreticileri için bardağı taşıma seviyesine getirdi. Özellikle Suudi Arabistan durumdan vazife çıkararak düşük petrol fiyatlarının devamı politikası ile ABD'nin uzak pazarlardaki rekabet şansını engelledi.

Rusya'nın düşük petrol fiyatı ile sıkıştırılmasının kabul edildiği masada ABD'nin yanında Suudi Arabistan da vardı. Suudi Arabistan petrol fiyatındaki düşüşün kendi pazar payını koruma politikasına da hizmet edeceğini bilerek "petrol fiyatlarındaki düşüşe üretimi azaltma ile müdahale etmemek gerektiğini açıkladı" . Bu arada petrolde en düşük maliyetle üretim yapıyor olmasının avantajıyla "Rusya'ya karşı mevcut konjonktür"ü de kullanıp "Petrolde Kral Benim" mesajı verdi.

2014 yılının sonuna yaklaşılırken Suudi Arabistan Enerji Bakanı'nın *"Petrolün varili 20 \$'ın altına da düşse üretim kısılmayacak. Petrol fiyatı bir daha 100 \$'ın üstünü görmeyebilir"* açıklaması Arabistan'ın güçlü pozisyonunu ve süreçteki rolünü ortaya koyan bir açıklama oldu.

21'nci Yüzyıl'ın Yeni Enerji Denklemi ve Rusya

Son gelişmeler 21. yüzyılın yeni enerji denkleminde Orta Doğu'nun ve özellikle Suudi Arabistan'ın rolünün etkili olacağını ortaya koymuştur.

21'nci yüzyılda enerji teknolojilerindeki gelişmenin yanısıra özellikle doğal gazın talebin giderek artması sonucu yeni jeopolitik gelişmeler ve uluslararası düzeyde yeni gruplar oluşmaya başlamıştır.

Rusya'nın Kırım ve Ukrayna konusunda izlediği radikal dış politika atakları Batı'yı rahatsız etmiş ve Rusya'ya karşı ekonomik yaptırım kararı alınmıştır. Rusya'nın Avrupa'ya gaz geçirmek için Ukrayna'da yaşadığı tıkanma Rusya'yı AB dışında petrol ve doğal gaz ihracat pazarları ve yeni enerji hattı güzergâhı aramaya yöneltmiştir.

Orta Asya pazarında Çin ile 40 yıl süreli yıllık 30 milyar m³ lük bir doğal gaz anlaşması imzalayarak kısmen rahatlayan Rusya, daha sonra Batı'nın ambargosuna karşı enerji kartını çekip "kazan kazan" prensibi üzerinden ittifak yapacak komşu ülke arayışına başlamıştır.

Bu arayış kapsamında Rusya yüzünü uzun zamandır bölgede sadece geçiş ülkesi değil bir "Enerji Dağıtım Merkezi" olma arzusu taşıyan Türkiye'ye dönmüştür.

Putin'in 2014 yılının Aralık ayının başında Türkiye ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile birlikte düzenledikleri basın toplantısında Güney Akım'dan "bu şartlar altında" vazgeçtiklerini açıklayıp, yine Karadeniz'in altından, Türkiye'ye, Trakya'ya bir doğal gaz boru hattı bağlantısı sağlama teklifinin arka planına bakıldığında birkaç önemli husus ortaya çıkmaktadır. Putin enerji satrancında yeni bir hamle yaparak enerji oyununa Türkiye üzerinden devam edeceğini açıklamıştır.

Bu gelişme enerji yolları jeopolitiğini öne çıkartmış, Rusya'ya yeni manevra alanı açmış ve Türkiye'ye de büyük avantaj sağlamıştır.

Bu proje Kuzey Irak, Doğu Akdeniz, Türkmenistan ve İran gazının Türkiye üzerinden daha çok iletimi için de bir çekim etkisi yaratacaktır. Bunun yanısıra Türkiye'nin düşük fiyattan uzun vadeli enerji anlaşmaları yapma olanağı da artacaktır.

Bu proje aynı zamanda bölgede Yunanistan'ın ve Türkiye'nin ayakları olacağı yeni bir gaz HUB'ünün doğuşu anlamına gelmektedir. Trakya'da oluşturulacak bu merkeze Rus doğal

gazının yanısıra TANAP'tan Hazar gazı, büyük olasılıkla yeni projelerle İran, Irak, İsrail ve Kıbrıs doğal gazı da getirilecektir.

Bunun AB için anlamı tedarikçilerin çeşitlendirilmesi ve enerji piyasasına rekabetin gelmesidir. Bu açıdan bu koridor, AB için avantajlı bir alternatif güzergâhtır.

Ancak bu durumda yeni sorular ortaya çıkacaktır. Bu gelişmeler sonucunda Rusya'nın doğal gaz zenginliğini rekabetsiz bir ortamda Batı'ya karşı bir silah olarak kullanma döneminin sona ereceğini söylemek için erken olsa da bu hâkimiyetin güç kaybına uğrayacağı söylenebilir. Çünkü Rusya gazı Yunanistan-Türkiye ekseninde oluşacak yeni gaz HUB'ında tıpkı Hazar, İran, Irak, İsrail ve Kıbrıs gazları gibi rekabetçi bir ortamda yer alacaktır.

Bu durum pazara enerji temin eden ülkeleri rekabet içine sokup geçmişteki avantajlarını azaltırken, "Yeni Enerji Koridoru Jeopolitiği"nin ve bu koridorda yer alan Türkiye'nin önemini de arttıracaktır. Ancak bunun için Türkiye'nin depolama tesisleri dâhil LNG istasyonları gibi birçok işi hızla tamamlaması gerekecektir.

Bu yeni hat, bölgesel jeopolitik olarak bazı değişimleri de beraberinde getirecektir. Bu değişimlerin Türkiye, Rusya, Almanya, AB ve ABD arasındaki ilişkilere farklı boyut ve kapsamda yansıtacağı açıktır.

Jeopolitik Mücadele Aracı Olarak Enerji: Muhtemel Almanya-Türkiye-Rusya İttifakı

ABD ve AB'nin enerji üzerinden Rusya'ya vurduğu darbe Rusya'nın öncelikle kendi kenar kuşak sonrasında bölgesel ve küresel hedeflerine ulaşmasını engelleyici olmakla birlikte, ülkenin rejimini de tehdit eder hale gelmiştir. ABD-AB ikilisinin enerji arz ve talebini ve lojistiğini bir araç olarak kullanıyor olması sadece Rusya'yı değil ittifak içinde şimdilik yaşamsal boyutta olmasa da gelecekte kritik ve Rusya'nın istismar edebileceği tehlikeler meydana getirebilecek niteliktedir.

Bunlardan bir tanesi Almanya'nın durumudur. Enerji oburu ve ihracat bağımlısı bir ülke olan Almanya'nın Ukrayna krizindeki tutumuyla ABD ve AB'den önemli ölçüde ayrıştığı görülmektedir. Batı mahfillerinde, Almanya'nın Batı kampının zayıf halkası olduğuna ve tarihinden de örnekler verilerek güvenilmez bir müttefik olduğuna dair gün geçtikçe artan değerlendirmeler yer almakta.

Diğer yandan;

- 60 yılı aşkın bir süredir NATO'nun bir üyesi olarak soğuk savaş döneminin siyasi, sosyal ve ekonomik yönden en ağır yükünü tek başına omuzlamış,
- 1963'den bu yana Avrupa'nın yapısal bir parçası olmaya gayret eden,
- Suriye, Mısır, Kıbrıs, İsrail, Doğu Akdeniz enerji kaynakları politikaları ve 1915 olayları başta olmak üzere birçok konuda yalnız bırakılmış,
- Batı'nın Irak ve Suriye'de ikircikli, bazen kasti tutum ve politikaları yüzünden büyüyüp palazlanmış IŞİD terör örgütüne destek veriyor olarak gösterilen,
- Batı sisteminden iyi niyetten ve ahde vefa ilkelerinden uzak davranışlara muhatap olan ve kendini aldatılmış hisseden bir müttefik olarak öncelikle kalkınmasını devam ettirebilmesi ve de bölgesel iddialarını sürdürebilmesi için enerjiye aç bir Türkiye bulunmaktadır.

Rusya'nın geleneksel olan ve mevcut şartların kullanılması için çok elverişli olduğu, rakiplerinin zafiyetlerini istismar ederek hedefe ulaşma stratejisini hayata geçirmekte olduğunu görmekteyiz. Bu stratejinin en önemli iki süjesi Almanya ve Türkiye'dir. Bir jeopolitik

mücadele aracı olarak enerjinin ittifakları zorlayan, değiştiren, şekillendiren çok çarpıcı bir özelliğinin pratik dünyadaki karşılıklarına açıkça tanık olmaktayız. Acaba gelinen bu durum, NATO ittifak yapısının değişmesi gerektiğine inanan kesimlerin öngörebildiği bir ara ya da nihai durumdur? Dizginlenemeyen ve giderek daha güçlenmesi karşısında bunu potansiyel bir tehdit unsuru olarak gören ABD liderliğindeki Anglo-Sakson dünyanın sistem dışına itmeye gayret ettiği Almanya, bir türlü Batı sisteminin parçası olamayan ve bu yüzden Batı'nın her zaman için hükmetme garantisi olmadığını düşündüğü ve ayrıca iddialı bir dış politika yürüten Türkiye ile sadece finansal sistem açısından kapitalist olabilmiş, diğer tüm alanlarda kendine özgü ve Batı sistemi dışı davranan iddialı bir Rusya'nın Batı'nın enerji politikaları sonucu çizdiği tablodaki son fırça darbelerinin bölgesel ve küresel ölçekteki etkileri derin olacaktır.

Yeni hat Türkiye'yi Rusya'nın doğal gaz ihraç merkezi haline getirecektir, ancak bir o kadar da Türkiye'yi Rusya'ya sadece enerji açısından değil diğer bazı konularda da daha bağımlı hale getirme riski taşıyacaktır. Türkiye'nin bir enerji iletim ve dağıtım merkezi olma gayretleri Türkiye'yi bölgesel barış ve istikrar için vazgeçilmez bir unsur haline getirebileceği gibi çatışan tarafların harp alanı haline de getirebilme potansiyeli vardır. Türkiye'nin Anglo-Sakson dünyanın ihtiyaçlarını güvenli bir şekilde yerine getirebilmesi yeteneği ve garantisi bağlamında istikrar unsuru olmasına destek sağlayacağı, öte taraftan Rusya ve İran gibi Batı'yı Türkiye üzerindeki enerji şebekesi ile baskı altına alma ihtimali olan oyuncuların kendi sistemine dâhil olma derecesiyle uyumlu olarak istikrara darbe vurma gayreti içinde olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin, Batı'nın süreç içinde Rusya'nın tutum ve davranışlarının da etkisiyle istikrarsızlığa itilmemesinin sigortası Doğu Akdeniz enerjisinin Anadolu topraklarından geçirilmesidir. Akdeniz'in altından geçirilmesi zaten fiziki olarak neredeyse mümkün olmayan bu kaynakların Türkiye üzerinden geçirilmesi Türkiye ile İsrail ve Türkiye ile GKRY/Yunanistan arasındaki ilişkilere bağlıdır. Türkiye-İsrail arasındaki ilişkilerin tamiri ikincisine göre çok daha kolaydır ve bu noktada Azerbaycan kilit önemdedir, Mısır-Türkiye ilişkileri de önem kazanmaktadır. Diğerleri ile ilişkilerin çözümü ise ABD ve AB'nin tutumuna bağlıdır. Yani ABD'nin, AB'nin buradan gelecek enerjiye ihtiyacı olup olmadığına karar vermesine.

Rusya'nın İstismarı-Türkiye'nin Zorunluluğu

Bölgesel güç olmak için her şeyden önce enerji kaynaklarına sahip olması gereken Türkiye'nin bu kaynaklara sahip olamaması, bunun yerine coğrafi konumunu bir kuvvet çarpanı olarak kullanarak bir enerji iletim ve dağıtım merkezi olma stratejisi benimsemesi ve böylelikle ABD ve AB'nin karşısına bu yönüyle güçlü bir oyuncu olarak çıkabilmesi için Rusya'nın enerji teklifine olumsuz yanıt veremeyecek olmasıyla Rusya'nın etkin bölgesel ve potansiyel küresel güç olma arzusu ve Batı'ya yönelik politikası yer ve zamanca birleşmiştir.

Türkiye ve Rusya'nın hem coğrafi hem de jeopolitik oyun sahaları örtüşmektedir. Bu durum işbirliği ve çatışma/anlaşmazlık sahaları (Karadeniz, Boğazlar, Orta Asya, Ermenistan, Dağlık Karabağ) yaratmıştır. Türkiye ile Rusya arasında yaklaşık 100 yıldır herhangi bir sıcak çatışma/savaş yaşanmamıştır. Soğuk savaş döneminde genel küresel denge sistemi içinde her iki ülke arasındaki kinetik etkileşim sınırlı kalmış, 1991 yılında Sovyetlerin dağılmasıyla gerek Rusya gerekse Sovyetler'den ayrılan başta Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Azerbaycan olmak üzere ilişkiler gelişmeye başlamıştır. Ancak, Türkiye'nin bölgesel siyaseti aynı alanda oynayan Rusya tarafından ciddi şekilde sınırlanmıştır. "Yeni Enerji Koridoru Jeopolitiği" bu koridorda yer alan Türkiye'nin önemini Batı ittifakı içinde ve rakipleri nezdinde arttıracak olmakla birlikte örtüşen sahadaki oyununda Rusya'nın Türkiye'ye eskisiyle karşılaştırıldığında ne kadarlık bir alan açmak isteyebileceği Putin'in Haziran 2010'da yaptığı

bir basın toplantısında Türkiye-Rusya arasındaki destekleyici enerji politikalarının Dağlık Karabağ ve Türk-Ermeni ilişkilerinden bağımsız olması gerektiğini ifade etmiş olmasına rağmen halen bulanıktır. Bu alanın genişliğine Rusya'nın Batı ile oynadığı alandaki başarısı ya da başarısızlığı ile Türkiye'ye duyacağı ihtiyaç karar verecektir.

Rusya ile enerji alanında işbirliğinin bir sonucu olarak önümüzdeki dönemde diğer başka konularda Batı tarafından Türkiye iç ve dış siyasetini şekillendirmeye dönük yeni tehditlerle propagandalar beklenmelidir. Türkiye-Rusya ilişkileri stratejik düzeyde de olsa yer ve zamana karşı hassastır. Rusya-Almanya ilişkilerinin duyarlılığı Türkiye-Rusya ilişkilerine nazaran daha düşüktür, kısmen çünkü Almanya ihracat bağımlısı ve enerji obur bir ülkedir, kısmen çünkü Almanya ile Rusya'nın tarihten gelen ruh yakınlığı vardır, ki Almanya'nın Batılı müttefiklerinin Almanya'ya neden çok güvenilmemesi gerektiğini açıklarken kullandıkları bir argümandır. Bu bağlamda, Anglo-Sakson dünyanın Türkiye, Almanya ve Rusya'yı hangi noktaya kadar zorlayabileceğini iyi hesap etmesi gerekmektedir.

Yeni Enerji Jeopolitiği'nin İran'a, dolayısıyla İran-Türkiye ilişkilerine etkisi ise İran'ın maruz kaldığı zorlamaların artışıyla içine düşmesi kuvvetle muhtemel durum karşısında Türkiye ile bölgesel işbirliğine ve hatta dayanışmaya önem vermesi ile sonuçlanabileceği değerlendirilmektedir. Yeni Enerji Jeopolitiği'nin İran'ın nükleer müzakerelerdeki tutumuna, bölgesel güç projeksiyonu yeteneğine etkilerine tanık olacağız.

2015'de Ne Olur ?

Petrol fiyatlarındaki düşüş 2014'te tüm jeopolitik hesapları alt üst etti. 2015 yılında ne olacağı sorusu ise belirsizliğini koruyor. Ancak sebepleri ve gelişmeleri dikkate alacak olursak; yeni enerji denklemi ve bölgesel jeopolitik değişimler kapsamında 2015 yılında petrol fiyatlarının varil başına 45 \$'a kadar düşme eğilimi gösterebileceğini söyleyebiliriz. Bu organize fiyatın bir sonraki yıl içinde 65-75 \$ seviyesine yükselmesi planlanan ve beklenen bir durum olacaktır. Bu da enerji fiyatlarındaki düşüşün etkili olacağı yeni bir ekonomik denge kurulması demektir.

2014 yılında yavaşlayan dünya ekonomisine rağmen petrol arzının azalmadan sürmesi fiyatları hızla aşağıya çekti. Aslında burada en fazla etkilenen Rusya oldu ve önüne 2 senelik bir toparlanma dönemi koyduğunu açıkladı. Batı'nın Rusya'ya verdiği bu ayar'ın asıl nedeni orta vadedeki "Asya -Pasifik teki enerji pazarı paylaşımı" idi.

Batıda artış eğilimi azalan enerji talebinin daha uzun dönem tedrici de olsa artmaya devam edeceği tek coğrafya Asya Pasifik coğrafyasıdır. Rusya son dönemde Çin'le yaptığı uzun süreli enerji anlaşmaları ile bu pazara ağırlığını koymaya başlamıştı ki bu durum Kaya Gazı devrimi ile elde ettiği avantajı uluslararası pazara çıkartmak üzere olan ABD'yi ve OPEC'in kralı Suudi Arabistan'ı rahatsız etti. Çünkü "**Enerji'de Yeni Pazar: Asya ,Avantajlı Ülke Rusya**" dır. Halen, ABD'nin Kaya gazı üreten şirketlerini de olumsuz olarak etkileyen bu koşulların sürmesinde en etkili olan sebep "örtülü enerji pazarı paylaşımı" mücadelesidir.

Bu durumda Asya Pazarında Çin ve Hindistan'la kurulacak ilişkilerin daha belirleyici olacağı bir döneme doğru ilerliyoruz. Burada Çin'in dış politikasını, Devlet Bakanı Xi'nin ağzından, ilk kez ABD'nin karşısında küresel çıkarlar perspektifiyle kuracağını açıklaması çok önemli.

2014 yılında esas olarak teknolojinin enerji jeopolitiğinin değişmesine olan etkisi, Orta Doğu petrolünün petrol piyasası için önemi ve Asya-Pasifik'teki enerji pazarında pay kapmak için yapılan ön(leme) çalışmaları ortaya çıkmıştır. Bu arada Türkiye özelinde enerji koridoru jeopolitiğinin önemi anlaşılmıştır. Önümüzdeki dönemde gerekli hazırlıkların yapılması halinde Enerji Koridoru Jeopolitiğinin Türkiye'nin enerji güvenliğindeki belirleyici rolü

artacaktır. 2015 yılındaki gelişmelerle Jeopolitik güç dengesinde hesaplaşma alanı Karadeniz ile Asya Pasifik eksenine doğru kayacaktır.

2015 yılından sonra enerji iletim hatları ve dağıtım bölgelerini de kapsayan yeni enerji güvenlik kompleksleri oluşacaktır. ABD ve OPEC-Arabistan ,Enerji'de "**Pazar Asya ,Avantajlı Rusya**" denkleminin bozulması için kendilerinin dönemsel kayıplarını sineye çekmek durumunda kalacaktır.

Son dönemde ABD'nin hafif petrolünü (tight oil) kendisinin üretmesi sonucunda ABD'ye petrol ihraç eden Angola,Nijerya,Cezayir gibi ülkelerin ve Venezuela'nın azalan petrol gelirleri petrolün varil fiyatındaki düşme ile çok daha aşağıya çekilmiştir.

Bu durum, kuraklık, küresel iklim değişikliğinin etkileri ile birleşirse bölgesel güvenliği tehdit edecek şekilde yayılarak sorun üretme odakları yaratabilir. Şimdi beklenen gelişme önümüzdeki dönemde Batıya karşı Rusya'nın hangi alanda hangi kartı açacağıdır. Bu gelişmeler sürerken uluslararası sistemin büyük yeni satranç masasının Orta Asya'da kurulacağı iyice ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

- (1)Cenk Sevim, "**Küresel Enerji Jeopolitiği ve Enerji Güvenliği**" Global Energy Jeopolitics and Energy Security Journal of Yasar University, 2012, 26(7) 4378 - 4391
- (2)Çomak, H. (2011). Dünya Jeopolitiğinde Türkiye. İstanbul, Hiperlink Yayınları
- (3)Demir, F. (2010), Enerji Oyunu. İstanbul. Ayrım Yayınları